

Соціальний кліматичний фонд і принцип «не завдавати значної шкоди»

Досвід для системи
управління публічними
інвестиціями України?

Автори

Anna Rudzinska

Кампейнерка з відновлення України

anna.rudzinska@bankwatch.org

Vladlena Martsynkevych

Фахівчиня з питань відбудови України

vladlena@bankwatch.org

Внесок в статтю зробили

Маріс Педая (Maris Pedaja)

Микола Кобець

Олексій Пасюк

Паппа Геллоп (Pippa Gallop)

Теофіл Лата (Teofil Lata)

Цю публікацію профінансувало Шведське агентство з питань міжнародного співробітництва та розвитку (Sida). За зміст відповідальні автори. Sida не обов'язково поділяє висловлені погляди та інтерпретації.

Фінансовано Європейським Союзом. Висловлені погляди та думки належать виключно автору(ам) і не обов'язково відображають офіційну позицію Європейського Союзу або Європейського виконавчого агентства з питань клімату, інфраструктури та довкілля (CINEA). Ані Європейський Союз, ані орган, що надав фінансування, не несуть відповідальності за їхній зміст.

Зміст

1. Резюме.....	4
2. Вступ: Чому екологічні запобіжники важливі для відбудови України.....	4
3. Методологія та актуальність для України.....	6
4. Основні принципи Соціального кліматичного фонду	8
4.1. Верифікація та управління.....	8
4.2. Чому варто зосередитися на Соціальному кліматичному фонді?	9
4.3. Принцип DNSH: Визначення	10
4.4. DNSH vs Оцінка впливу на довкілля	11
4.5. Екологічні гарантії в Соціальному кліматичному фонді	12
5. Система публічних інвестицій України.....	13
5.1. Включення питань щодо зміни клімату.....	15
5.2. Платформа DREAM та Єдиний проєктний портфель	16
6. Можливості інтеграції уроків SCF у систему України	17
6.1. Спрощений скринінг DNSH.....	17
6.2. Запровадження переліків виключень	18
6.3. ЄБРР як практичний орієнтир	18
6.4. Поточна українська практика.....	19
7. Висновки	20
8. Рекомендації щодо політики	21
8.1. Запровадити стандартизовані інструменти скринінгу DNSH	21
8.2. Запровадити гібридну систему критеріїв виключень.....	21
8.3. Узгодити екологічний скринінг із принципами сталого фінансування ЄС	21
8.4. Посилити екологічну верифікацію та моніторинг.....	22

1. Резюме

Ми писали цей брифінг з думкою про те, як Україна може посилити екологічні стандарти у своїй системі публічних інвестицій. У цій роботі спираємося на досвід Соціального кліматичного фонду (Social Climate Fund, SCF) ЄС, який базується на принципі «не завдавати значної шкоди» ('do no significant harm', DNSH). Він зокрема включає скринінг за визначеними критеріями і переліки видів діяльності, які не можуть отримувати фінансування з публічних коштів.

Україна зробила перші кроки: принцип DNSH згадано в реформі управління публічними інвестиціями, а також працює платформа DREAM (Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management) – публічна онлайн-платформа для подання, відстеження та моніторингу проєктів відбудови та публічних інвестицій. Проте довікліві запобіжники залишаються здебільшого формальністю. Наразі скринінг ґрунтується на чеклистах із формальними запитаннями, які вимагають лише відповіді у форматі «так/ні». Їх заповнюють самостійно ініціатори проєктів, і перевірку проводять лише представники адміністрації. Також немає узгодженого переліку видів діяльності, які не можуть отримати фінансування, та бракує незалежної перевірки. Як наслідок, проєкти можуть проходити її навіть тоді, коли їхні екологічні ризики не оцінили належно.

Щоб вирішити цю проблему, у цьому брифінгу ми рекомендуємо Україні:

- запровадити стандартні інструменти скринінгу DNSH;
- ухвалити перелік видів діяльності, виключені з фінансування з публічних коштів;
- узгодити екологічний скринінг із принципами сталого фінансування ЄС, зокрема таксономією;
- посилити моніторинг, включно з незалежним наглядом і наглядом з боку громадянського суспільства через DREAM.

Ці кроки допоможуть узгодити перебіг відбудови з принципами ЄС та подбати про дружнє довіклью відновлення країни.

Ця робота буде корисною українським органам влади, відповідальним за публічні інвестиції та фінансування відбудови, а також інституціям ЄС, міжнародним фінансовим установам і організаціям громадянського суспільства, які долучаються до питань відновлення України.

2. Вступ: Чому екологічні запобіжники важливі для відбудови України

Україна перебуває на етапі масштабної реконструкції і водночас реформує свою систему управління державними інвестиціями. Найближчими роками мільярди євро інвестицій будуть спрямовані в інфраструктуру, енергетичні системи, житло та державні послуги. Ці інвестиції формуватимуть економічне та екологічне майбутнє країни та закріплять моделі розвитку інфраструктури на десятиліття. Україна обрала шлях до членства в Європейському Союзі, тож інвестиційні рішення

повинні відповідати зокрема й екологічним та кліматичним стандартам ЄС (які є досить вимогливими). Тому при підготовці проєктів потрібно уникати трьох основних ризиків:

- залежність від інфраструктури, що працює на викопному паливі,
- завдання шкоди довкіллю, та
- створення несприятливих умов для громадянського суспільства.

Саме тому екологічні стандарти мають стати невід’ємною частиною відбору, розробки та зрештою реалізації проєктів, на які спрямовані публічні кошти. Один із ключових інструментів скринінгу, який застосовують у ЄС на початкових етапах підготовки проєкту, – це принцип «не завдавати значної шкоди» (або коротко – принцип DNSH).¹ Згідно з ним, проєкти, профінансовані публічними коштами, не мають завдавати значної шкоди екологічним цілям, до яких належать: пом’якшення зміни клімату та адаптація до неї, захист біорізноманіття, запобігання забрудненню та його контроль, стале використання та охорона водних і морських ресурсів, а також перехід до циркулярної економіки.

Однак на практиці, навіть у ЄС, застосування принципу DNSH може бути не завжди очевидним. Тим не менш, він допомагає розробникам уникнути додаткових ризиків. Автори проєктів часто покладаються на кілька складних інструментів та процедур, таких як оцінка впливу на навколишнє середовище та методи кліматичного скринінгу. Безумовно, ці інструменти важливі, проте складні процедури можуть створювати плутанину для ініціаторів проєктів та не завжди заохочувати екологічні й сталі інвестиції. Тому ми пропонуємо звернутися до нещодавніх рекомендацій ЄС щодо Соціального кліматичного фонду (Social Climate Fund, SCF)² щоб побачити, як практично застосовувати принцип DNSH.

Структура цього документа: спершу ми описуємо методологію та пояснюємо, чому SCF – корисний орієнтир для України. Далі надаємо визначення принципу DNSH і обговорюємо, як SCF робить його практичним інструментом, після чого розглядаємо нову систему публічних інвестицій України та платформу DREAM. Насамкінець ми визначаємо можливості для інтеграції практик SCF, таких як спрощений скринінг, переліки виключень ('exclusion lists') і тісніше узгодження з практиками ЄС, а також надаємо рекомендації, як зробити екологічні запобіжники більш системними. Як показало наше дослідження, екологічні запобіжники в українському управлінні публічними інвестиціями залишаються переважно процедурними. Тому наші рекомендації спрямовані на те, щоб зробити їх практичними.

¹ Європейський парламент, Рада Європейського Союзу, [Regulation \(EU\) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation \(EU\) 2019/2088 \(Text with EEA relevance\), стаття 17](#), 18 червня 2020 р.

² Європейський парламент, Рада Європейського Союзу, [Regulation \(EU\) 2023/955 of the European Parliament and of the Council of 10 May 2023 establishing a Social Climate Fund and amending Regulation \(EU\) 2021/1060](#), 10 травня 2023 р.

3. Методологія та актуальність для України

Робота поєднує аналіз регуляторної бази ЄС, українського законодавства та практичних інструментів, які використовують міжнародні фінансові установи.

Регуляторні джерела ЄС. Аналіз спирається на основні правові акти, що визначають застосування принципу DNSH, зокрема Регламент (ЄС) 2020/852 про Таксономію ЄС,³ Регламент (ЄС) 2023/955⁴ про створення Соціального кліматичного фонду, а також технічні настанови Європейської комісії щодо застосування DNSH у межах SCF станом на березень 2025 року.⁵

Важливо, що принцип DNSH наразі розвивається на рівні ЄС. У межах пропозицій щодо бюджету на 2028–2034 роки Європейська комісія запропонувала систему відстеження бюджетних видатків і результативності (the ‘Performance Regulation’, «Регламент про Результативність»), яка стандартизувала б застосування принципу DNSH горизонтально до всього бюджету ЄС.⁶ Оскільки ця пропозиція все ще перебуває на розгляді Європейського парламенту та Ради, а її остаточна версія залишається невизначеною, у цій роботі ми її не розглядаємо. Натомість зосереджуємо увагу на Соціальному кліматичному фонді, настанови якого щодо DNSH уже чинні та слугують орієнтиром.

Українська правова база. З боку українського права, аналіз охоплює реформу управління публічними інвестиціями, започатковану постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2025 р. № 527 «Деякі питання управління публічними інвестиціями», зі змінами, внесеними постановою від 26 серпня 2025 р. № 1049,⁷ та її супровідні підзаконні акти. До них належать Методичні рекомендації щодо аналізу екологічних наслідків публічних інвестиційних проєктів, затверджені Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства у серпні 2025 року;⁸ Методичні рекомендації щодо пріоритезації проєктів ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації,⁹ які вже містять логіку попереднього скринінгу та виключень для окремого фонду відбудови; а також нові Методичні рекомендації щодо відбору публічних інвестиційних проєктів для програм

³ Європейський парламент, Рада Європейського Союзу, [Regulation \(EU\) 2020/852](#).

⁴ Європейський парламент, Рада Європейського Союзу, [Regulation \(EU\) 2023/955](#).

⁵ Європейська Комісія, [DNSH technical guidance under the Social Climate Fund](#), березень 2025 р.

⁶ Європейська Комісія, [Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a budget expenditure tracking and performance framework and other horizontal rules for the Union programmes and activities](#), 16 липня 2025 р.

⁷ Кабінет Міністрів України, [Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2025 р. № 527 «Деякі питання управління публічними інвестиціями», зі змінами, внесеними Постановою Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2025 р. № 1049](#), 28 лютого 2025 р.

⁸ Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, [Наказ від 28 серпня 2025 р. № 353 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення аналізу екологічних наслідків та впливу реалізації публічного інвестиційного проєкту на навколишнє природне середовище та аналізу дотримання вимог щодо інклюзивності та безбар'єрності, а також щодо відповідності Цілям сталого розвитку під час підготовки публічного інвестиційного проєкту на державному, регіональному та місцевому рівні»](#), 28 серпня 2025 р.

⁹ Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, [Наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 20 жовтня 2023 року № 964 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо пріоритезації проєктів ліквідації наслідків, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України»](#), 20 жовтня 2023 р.

підготовки, що фінансуються донорами, затверджені 10 квітня 2026 року.¹⁰ Стратегія формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року,¹¹ схвалена Кабінетом Міністрів 30 травня 2024 року, також врахована як ширша основа кліматичної політики.

Практичні інструменти міжнародних фінансових установ. Для порівняння та пошуку практичних прикладів, у роботі ми також розглядаємо систему виключень і категоризації ризиків, який застосовує Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Це, зокрема, перелік секторів, які Банк не фінансує, – Перелік екологічних і соціальних виключень згідно з Екологічною та соціальною політикою 2019 року¹² – його політика маркування окремих інвестицій як «зелених» у межах підходу «Перехід до зеленої економіки» (GET),¹³ а також Перелік категоризації екологічних і соціальних ризиків.¹⁴ Ці інструменти Банк уже застосовує до значної частки фінансування проєктів з відбудови України.

Дані щодо інвестиційного портфеля України. У цій роботі ми також використовуємо загальнодоступну інформацію з цифрової платформи DREAM¹⁵ та Єдиного проєктного портфеля (ЄПП) на 2026 рік,¹⁶ з даними про відібрані проєкти для публічного фінансування. Ми доповнюємо ці дані власним секторальним аналізом ЄПП від Bankwatch,¹⁷ який відстежує, як екологічні та кліматичні критерії застосовують на практиці. Також в роботі посиляємося на дослідження DiXi Group і Офісу зеленої трансформації 2026 року,¹⁸ в якому 89 проєктів з ЄПП і 318 проєктів Інвестиційного порталу оцінили на відповідність Таксономії ЄС.¹⁹

¹⁰ Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, [Наказ Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України від 10 квітня 2026 року № 4901 «Про затвердження Методичних рекомендацій з питань організації підготовки публічних інвестиційних проєктів та їх розподілу між програмами для підготовки публічних інвестиційних проєктів»](#), 10 квітня 2026 р.

¹¹ Кабінет Міністрів України, [Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 травня 2024 року № 483-р «Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024–2026»](#), 30 травня 2024 р.

¹² Європейський банк реконструкції та розвитку, [Environmental and Social Policy](#), квітень 2019 р.

¹³ Європейський банк реконструкції та розвитку, [Methodology to determine the green finance attribution of EBRD investments](#), дата звернення: 14 травня 2026 р.

¹⁴ Європейський банк реконструкції та розвитку, [Environmental and Social Risk Categorisation List – Revised 2014](#), дата звернення: 14 травня 2026 р.

¹⁵ Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, [платформа DREAM](#), дата звернення: 14 травня 2026 р.

¹⁶ Міністерство фінансів України, [Єдиний портфель публічних інвестиційних проєктів \(перелік пріоритетних публічних інвестиційних проєктів\)](#), дата звернення: 14 травня 2026 р.

¹⁷ Микола Кобець, Анастасія Нагорна, Костянтин Криницький, [Ukraine's public investment management reform: Sectoral analysis of the Single Project Pipeline](#), CEE Bankwatch Network, 20 лютого 2026 р.

¹⁸ DiXi Group, Green Transition Office, [Оцінка інвестиційних портфелів України на відповідність Таксономії ЄС: аналіз державних та приватних проєктів](#), лютий 2026 р.

¹⁹ Технічні критерії скринінгу Таксономії ЄС поки не в усіх секторах повністю ґрунтуються на наукових даних і, ймовірно, будуть посилені в найближчі роки. Див. WWF, ECOS, ChemSec, [Independent Science Based Taxonomy](#), дата звернення: 16 червня 2026 р.

Комбіноване використання цих джерел дозволяє порівняти нормативно-правові акти з тим, як екологічні запобіжники працюють на практиці, а також визначити можливості для України для зміцнення своєї системи державних інвестицій за допомогою найновішої доступної моделі ЄС.

4. Основні принципи Соціального кліматичного фонду

Соціальний кліматичний фонд був створений відповідно до Регламенту (ЄС) 2023/955 у рамках реагування ЄС на соціальні наслідки розширення Системи торгівлі викидами (ETS) на будівлі та транспорт.²⁰ Фонд спрямований на підтримку найбільш вразливих домогосподарств та мікропідприємств під час зеленого переходу, щоб пом'якшити наслідки майбутнього ETS2 та уникнути вищого рівня енергетичної бідності серед вразливих груп населення. Відповідно до статті 4 Регламенту (ЄС) 2023/955 про створення Соціального кліматичного фонду та внесення змін до Регламентації (ЄС) 2021/1060, держави-члени ЄС повинні підготувати національні плани соціального клімату для доступу до ресурсів Фонду, які становлять щонайменше 86,7 млрд євро на період 2026–2032 років.

Держави-члени можуть використовувати Фонд для фінансування заходів, які зменшують негативні наслідки. До них можуть належати:

- реновація будівель
- чистіші системи охолодження
- установка систем відновлюваної енергії в будівлях
- удосконалення варіантів транспорту з низьким та нульовим рівнем викидів
- інвестиції у велосипедну інфраструктуру.

Фонд також може надавати тимчасову та обмежену пряму фінансову підтримку, щоб допомогти вразливим групам населення справлятися з підвищеними рахунками за електроенергію протягом визначеного періоду часу.

4.1. Верифікація та управління

Робота Соціального кліматичного фонду базується на багаторівневій системі урядування та верифікації. Держави відповідають за розробку заходів через національні соціальні кліматичні плани, а Європейська Комісія здійснює нагляд за дотриманням вимог і прогресом.

Основні елементи системи включають:

- **національні органи влади:** відбір проєктів та їх реалізація

²⁰ Європейський парламент, Рада Європейського Союзу, [Регламентація \(ЄС\) 2023/955](#).

- **системи та комітети моніторингу:** відстеження прогресу в досягненні цілей
- **механізми звітності:** забезпечення регулярної комунікації з Європейською Комісією
- **процедури аудиту та контролю:** перевірка належного використання коштів і дотримання вимог.

Ця структура управління забезпечує гнучкість та підзвітність. Так, держави-члени мають право на власний розсуд впроваджувати заходи, однак вони повинні відповідати правилам ЄС та цільовим показникам ефективності.

Важливо, що формальні моніторингові комітети – багатосторонні органи нагляду за реалізацією за участю громадянського суспільства та незалежних експертів – не є обов’язковими в межах SCF. Тож їхня обов’язковість посилює прозорість і підзвітність.

4.2. Чому варто зосередитися на Соціальному кліматичному фонді?

SCF заслуговує на особливу увагу в контексті відбудови України.

По-перше, це найбільш новий великий інструмент фінансування ЄС зі структурою додатків DNSH, яка враховує досвід попередніх інструментів, як-от Фонд стійкості відновлення (The Recovery and Resilience Facility, RRF)²¹ та Фонд справедливого переходу (Just Transition Fund).²²

По-друге, сектори, які він фінансує, відображають пріоритетні сектори відбудови України, зокрема відновлення енергетичної інфраструктури, житла та комунальних послуг.

По-третє, SCF включає соціальний вимір зеленого переходу. Це актуально для України, оскільки вразливі домогосподарства та громади стикаються зі складним енергетичним й економічним тиском.

По-четверте, поєднання в SCF секторальних додатків пропонує практичну модель застосування екологічних запобіжників з меншою бюрократією, ніж розгляд кожного проекту окремо.

Приклад SCF доводить, що екологічні заходи можуть бути вимогливими й одночасно дієвими. Структуровані процедури скринінгу та рекомендації по галузях – конкретний приклад, як можна застосовувати DNSH без створення надмірного адміністративного навантаження. Для України це корисно, адже проекти відбудови мають бути екологічно обґрунтованими та водночас здійсненними в наших реаліях, а це й обмежена місцева спроможність, і стислі строки реалізації, й потреба координувати численні джерела публічного та міжнародного фінансування.

²¹ Європейська Комісія, [The Recovery and Resilience Facility](#), 8 жовтня 2025 року.

²² Європейська Комісія, [Just Transition Fund](#), станом на 14 травня 2026 року.

4.3. Принцип DNSH: Визначення

Принцип «не завдавати значної шкоди» ('do no significant harm', DNSH) – відносно нова, але дедалі важливіша вимога екологічної та кліматичної політики Європейського Союзу. Його мета – забезпечити, щоб економічна діяльність і проекти, які фінансують коштами ЄС, не підривали екологічних цілей. Принцип DNSH визначено у статті 17 Регламенту про Таксономію ЄС,²³ і він покликаний слугувати запобіжним інструментом, що не допускає шкоди від економічної діяльності ключовим екологічним цілям.

Наразі принцип DNSH застосовується у кількох фінансових інструментах Європейського Союзу, включно із Фондом стійкості та відновлення,²⁴ фондами політики згуртованості,²⁵ InvestEU²⁶ та Соціальним кліматичним фондом.²⁷ У всіх цих програмах DNSH діє як горизонтальна вимога, покликана гарантувати, що інвестиції за підтримки коштів ЄС не підривають екологічних цілей і відповідають цілям сталого розвитку ЄС.²⁸

Відповідно до Регламенту про Таксономію ЄС, діяльність відповідає принципу DNSH, лише якщо вона не завдає значної шкоди шести екологічним цілям:

- **Пом'якшення наслідків зміни клімату** – скорочення викидів парникових газів та обмеження зміни клімату;
- **Адаптація до зміни клімату** – підвищення стійкості до кліматичних ризиків та впливів;
- **Стале використання та захист водних та морських ресурсів** – запобігання шкоді водним екосистемам та відповідальне використання води;
- **Перехід до економіки замкнутого циклу** – ефективне використання ресурсів, зменшення кількості відходів та переробка;

²³ Європейський парламент, Рада Європейського Союзу, [Regulation \(EU\) 2020/852](#).

²⁴ Європейський Парламент, Рада Європейського Союзу, [Regulation \(EU\) 2021/241 of the European Parliament and of the Council of 12 February 2021 establishing the Recovery and Resilience Facility](#), 12 лютого 2021 року.

²⁵ Європейський Парламент, Рада Європейського Союзу, [Regulation \(EU\) 2021/1060 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund Plus, the Cohesion Fund, the Just Transition Fund and the European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund and financial rules for those and for the Asylum, Migration and Integration Fund, the Internal Security Fund and the Instrument for Financial Support for Border Management and Visa Policy](#), 24 червня р 2021 року.

²⁶ Європейський Парламент, Рада Європейського Союзу, [Regulation \(EU\) 2021/523 of the European Parliament and of the Council of 24 March 2021 establishing the InvestEU Programme and amending Regulation \(EU\) 2015/1017](#), 24 березня року 2021 року.

²⁷ Європейський парламент, Рада Європейського Союзу, [Regulation \(EU\) 2023/955](#).

²⁸ Мануель Бельтран Міраллес, Тома Гурдон, Ізабель Сеньйор, Марія Арранс Паділья, Ніколас Пікард Гарсія, «Імплементация принципу "Не завдавати значної шкоди" в окремих інструментах ЄС», Видавничий офіс Європейського Союзу, 2023).

- **Профілактика та контроль забруднення** – контроль за забрудненням повітря, води, та ґрунту;
- **Охорона та відновлення біорізноманіття та екосистем** – запобігання шкоді природним середовищам існування, видам та екосистемам.

Рисунок 1. Шість екологічних цілей за принципом DNSH.

Держави-члени повинні продемонструвати, що інвестиції від ЄС відповідають вимогам DNSH. Залежно від проєкту органи влади можуть застосовувати спрощені або більш детальні методи оцінки для забезпечення відповідності.

4.4. DNSH vs Оцінка впливу на довкілля

Принцип DNSH не варто плутати з оцінкою впливу на довкілля (ОВД). Незважаючи на те, що обидва спрямовані на захист навколишнього середовища, вони мають різне призначення та застосовуються на різних етапах проєктного циклу.

Таблиця 1. Порівняння DNSH та ОВД в ЄС.

	DNSH	ОВД
Характер	Інструмент скринінгу	Детальна екологічна оцінка
Застосування	Використовується для оцінки, чи відповідає проєкт вимогам для фінансування ЄС	Частина національних дозвільних процедур
Призначення	Виявляє та виключає види діяльності, які можуть завдати значної шкоди екологічним цілям на ранніх етапах	Виявляє, оцінює та пом'якшує вплив на довкілля до затвердження проєкту

Як показано в Таблиці 1, DNSH має забезпечити, щоб проєкти, які отримують публічне фінансування, були узгоджені з екологічними та кліматичними цілями **ще до надання фінансування**. Натомість ОВД – вимога національного законодавства і законодавства ЄС про довкілля для проєктів, які можуть мати значний вплив на екологію. Вона передбачає більш детальний аналіз потенційних впливів і визначає заходи для запобігання екологічній шкоді або її зменшення до початку реалізації. Ці два підходи доповнюють один одного: DNSH відсіює шкідливі інвестиції на ранньому етапі, а ОВД забезпечує детальну екологічну оцінку затверджених проєктів та управління ними.

У випадках, коли для проєкту, запропонованого до фінансування ЄС, уже наявне дослідження з ОВД, воно може допомогти оцінити відповідність проєкту критеріям DNSH. Проте процедура ОВД не замінює скринінгу DNSH, оскільки не передбачає вирішення питання про те, чи шкодить проєкт шести описаним вище цілям, і не містить конкретних критеріїв або порогових значень, що становить значну шкоду.

4.5. Екологічні гарантії в Соціальному кліматичному фонді

Відповідно до SCF, екологічні заходи застосовують через:

- **спрощені процедури скринінгу**, які дозволяють швидше виявляти, чи відповідає діяльність вимогам, чи ні;
- **чіткі правила прийнятності**, включно із визначеними умовами, які заходи можуть претендувати на підтримку;

- **структуровані технічні рекомендації**, включно із критеріями по галузях.²⁹

Технічні настанови реалізують ці елементи через три шляхи підтвердження відповідності DNSH:

- секторальні додатки з наперед визначеними критеріями та виключеними видами діяльності для таких сфер, як транспорт, будівлі та енергетика (розділ 2.1),
- стандартна таблиця самооцінки DNSH за шістьма екологічними цілями для видів діяльності, не охоплених додатками (розділ 2.2),
- автоматичне визнання видів діяльності, що відповідають критеріям «значного внеску» Таксономії ЄС відповідно до Делегованих актів (розділ 2.3).

Такий підхід зменшує потребу в тлумаченні кожного конкретного випадку. Хоча деякі критерії таксономії недостатньо науково обґрунтовані,³⁰ цей метод все ж допомагає забезпечити більш послідовне застосування екологічних вимог у проєктах. Зокрема, впровадження більш чітких правил та прикладів сприяє прийняттю рішень на ранніх етапах проектування проєкту.

Відповідно до положень SCF, фонд не надає фінансову підтримку наперед: вона залежить від досягнення визначених проміжних і кінцевих цілей, встановлених у національних соціальних кліматичних планах. Держави-члени отримують виплати лише після демонстрації прогресу в реалізації узгоджених заходів. Такий підхід створює стимули для вчасної реалізації та гарантує, що фінансовані заходи сприяють як соціальним, так і екологічним цілям.

5. Система публічних інвестицій України

Українська реформа управління публічними інвестиціями запроваджує структурований життєвий цикл проєкту, який охоплює підготовку, оцінювання, пріоритезацію та моніторинг. Це стосується проєктів на національному, регіональному та місцевому рівнях.³¹

У Таблиці 2 ми узагальнили ключові екологічні та кліматичні питання, включені до українських чеклистів оцінки. Ці чеклисти визначено в Порядку проведення оцінки публічних інвестиційних проєктів і програм, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2025 р. № 527 «Деякі питання управління публічними інвестиціями», зі змінами, внесеними постановою від 26 серпня 2025 р. № 1049.³²

²⁹ Європейський парламент, Рада Європейського Союзу, [Regulation \(EU\) 2023/955](#).

³⁰ WWF, ECOS, ChemSec, [Independent Science Based Taxonomy](#).

³¹ Кабінет Міністрів України від України, [Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2025 р. No 527 «Деякі питання управління публічними інвестиціями»](#), 26 серпня 2025 року.

³² Кабінет Міністрів України, [Постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2025 р. No 1049 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2025 р. No 527»](#) від 26 серпня 2025 року.

Таблиця 2. Екологічні та кліматичні питання українських проектних чеклистах.

Сфера	Приклади з українських чеклістів	Формат відповіді / вага
Екологічний та кліматичний внесок	«Чи було проведено базову оцінку внеску проекту в екологічні та кліматичні цілі?»	так/ні – 4 бали
Скринінг DNSH	«Чи проведено базовий аналіз відповідності принципу DNSH?»	так/ні – 4 бали
Кліматичний внесок за життєвим циклом	«Чи оцінено потенційний внесок проекту в екологічні та кліматичні цілі впродовж усього життєвого циклу, включно з будівництвом, експлуатацією та продуктами чи послугами, які він забезпечує?»	так/ні – 2 бали
Аналіз DNSH за життєвим циклом	«Чи проаналізовано відповідність проекту принципу „не завдавати значної шкоди“ впродовж усього життєвого циклу (будівництво, експлуатація та результати)?»	так/ні – 2 бали
Кількісна оцінка викидів парникових газів	«Чи кількісно оцінено викиди парникових газів Scope 1–2 або їх скорочення для типового року та впродовж життєвого циклу?»	так/ні/не застосовно – 2 бали
Вимога щодо ОВД	«Чи потребує проєкт оцінки впливу на довкілля згідно із Законом України „Про оцінку впливу на довкілля“ і чи проведено її для обраного технічного рішення?»	так/ні/не застосовно – 2 бали

Таблиця 2 показує, що українська система містить кілька важливих блоків екологічного скринінгу. Пряме посилання на принцип DNSH також важливе в контексті узгодження зі стандартами ЄС.

Однак ключова проблема полягає в тому, як екологічні критерії застосовуються. На практиці цей скринінг здійснює сам ініціатор проекту, яким може бути державний орган, орган місцевого самоврядування або юридична особа, що перебуває переважно в державній чи комунальній

власності.³³ Вони готують проєкт в електронному вигляді в Єдиній інформаційній системі, на якій ґрунтується DREAM, і заповнюють екологічні та кліматичні питання як самооцінку, керуючись методичними рекомендаціями щодо аналізу екологічних наслідків, затвердженими Міністерством економіки.³⁴ Ці самозадекларовані відповіді потім перевіряють лише в межах внутрішньої секторальної (експертної) оцінки, яку проводять адміністративні підрозділи, відповідальні за охорону довкілля на відповідному рівні, або Міністерство економіки, Міністерство фінансів і Міністерство розвитку на державному рівні. Процедура не передбачає жодної незалежної чи зовнішньої верифікації результатів.

Окрім того, чинні чеклисти здебільшого спираються на питання «так/ні», які зосереджені на тому, чи було проведено аналіз, а не на його якості чи результаті оцінки. Відповідь «так» підтверджує, що оцінку було здійснено, але не розкриває, чи дійшла ця оцінка висновку про відповідність проєкту екологічним і кліматичним цілям, чи виявила вона значні ризики. Це означає, що проєкти можуть формально відповідати вимогам, навіть якщо екологічна оцінка обмежена за обсягом. Більше того, екологічні критерії часто сформульовані загально, без чітких порогових значень чи орієнтирів. Наприклад, що означає «базова оцінка» чи «базовий аналіз», які згадуються в питаннях у чеклистах? Відсутність чітких орієнтирів та конкретних значень для визначення поняття «базовий» сприяє поверхневій оцінці впливу проєкту на довкілля. Тож це може просувати шкідливі проєкти.

5.1. Включення питань щодо зміни клімату

Система публічних інвестицій не функціює ізольовано від загальної кліматичної політики України. 30 травня 2024 року Кабінет Міністрів схвалив Стратегію формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року разом з операційним планом заходів з її реалізації на 2024–2026 роки.³⁵ Стратегія структурована за чотирма етапами реалізації (2024–2026, 2027–2029, 2030–2032 and 2033–2035) та зосереджена на трьох стратегічних напрямках: пом'якшення викидів парникових газів, адаптація до зміни клімату, та посилення інституційної спроможності для управління кліматом. Її було ухвалено у відповідь на рекомендації Європейської Комісії в межах зобов'язань України згідно з Ukraine Facility.³⁶ Для цього брифінгу основним питанням є інтеграція цілей державної кліматичної політики в повоєнну відбудову України. Це означає, що рішення щодо

³³ Кабінет Міністрів України, [Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2025 р. No 527 «Деякі питання управління публічними інвестиціями»](#), зі змінами.

³⁴ Міністерство економіки, екології та сільського господарства України, [Наказ Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України від 28 серпня 2025 р. No 353 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення аналізу екологічних наслідків та впливу реалізації публічного інвестиційного проєкту на навколишнє природне середовище та аналізу дотримання вимог щодо інклюзивності та безбар'єрності, а також щодо відповідності Цілям сталого розвитку під час підготовки публічного інвестиційного проєкту на державному, регіональному та місцевому рівні»](#), 28 серпня 2025.

³⁵ Кабінет Міністрів України, [Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 травня 2024 року № 483-р «Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері змін клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024–2026 роках»](#), 30 травня 2024 року.

³⁶ Європейська Комісія, [Ukraine Facility](#), дата звернення: 14 травня 2026 року.

публічних інвестицій також мають узгоджуватися зі Стратегією та враховувати зміну клімату. Водночас Стратегія не встановлює критеріїв виключення на рівні проєктів чи секторальних правил прийнятності.

5.2. Платформа DREAM та Єдиний проєктний портфель

Ініціатори проєктів зобов'язані подавати техніко-економічні обґрунтування, які включають стратегічну, економічну, фінансову оцінку та оцінку ризиків. Усі проєктні пропозиції потрібно подавати через Єдину інформаційну систему публічних інвестицій, тобто через цифрову платформу DREAM,³⁷ де кожен проєкт отримує унікальний ідентифікатор і підлягає вимогам звітності та моніторингу впродовж усього життєвого циклу. Крім того, DREAM має слугувати інструментом координації для міжнародних партнерів та інвесторів, проте на практиці інвестори часто використовують власні канали.

Варто зазначити, що платформа надає всю інформацію про запропонований проєкт і заповнені питання з чеклистів, згаданих у реформі. Вона дає змогу візуально відобразити ключові етапи проєктного циклу. Водночас їй бракує чітких кількісних цільових показників і числової інформації про викиди та інші потенційні екологічні ризики, оскільки чинне законодавство України про публічні інвестиції не вимагає їх надання.

Важливо, що Єдиний проєктний портфель (ЄПП) публічних інвестицій на 2026 рік, сформований на основі Середньострокового плану пріоритетних публічних інвестицій держави на 2026–2028 роки, було ухвалено в серпні 2025 року; він включав 89 проєктів і 60 програм.³⁸ ЄПП представлений громадськості в табличному форматі; він містить проєкти та програми, які пройшли оцінювання та відбір за встановленими процедурами і вважаються прийнятними для публічного фінансування. Портфель охоплює такі сектори, як енергетика, транспорт, житло, комунальна інфраструктура, докiлля, охорона здоров'я та цифровізація. Він продовжує розширюватися: станом на квітень 2026 року він налічував уже 145 проєктів і 61 програму.³⁹

Цифри підтверджують, наскільки обмеженим наразі є екологічний скринінг на практиці. Наприклад, у межах нового ЄПП було розглянуто 208 проєктів і програм національного рівня, з яких 101 рекомендовано до подальшого просування. У 68 з цих випадків не було проведено базової оцінки внеску проєкту в екологічні та кліматичні цілі та базового аналізу відповідності DNSH. Так само з 66 зареєстрованих інвестиційних програм 37 було рекомендовано до включення, однак у 24 з них економічні, екологічні та соціальні ризики взагалі не було визначено, а ще в 3 – оцінено лише частково.⁴⁰

³⁷ Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, [платформа DREAM](#), дата звернення: 14 травня 2026 року.

³⁸ Міністерство Економіки України, [Ukraine approves the Single Project Pipeline of public investments for 2026](#), 29 серпня 2025 року.

³⁹ DREAM Analytics, [Єдиний проєктний портфель держави](#), дата звернення: 14 травня 2026 року.

⁴⁰ Ibid.

Примітно, що Наказом No 964⁴¹ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури від 20 жовтня 2023 року затверджено Методичні рекомендації щодо пріоритезації проєктів ліквідації наслідків, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України. Ця методологія вже містить елементи, близькі до логіки виключень і попереднього фільтрування, зокрема додаток із переліком секторів і допустимих типів операцій, які вважають універсально узгодженими з цілями Паризької угоди (Додаток 3), та набір питань попереднього фільтрування, які застосовують перед етапом оцінювання (Додаток 7). Це свідчить, що логіка фільтрування за секторами та видами діяльності вже є в українській практиці, хоча вона обмежена одним окремим фондом (Фондом ліквідації наслідків збройної агресії), а не працює як горизонтальне правило до всієї системи публічних інвестицій.

До того ж 10 квітня 2026 року Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства затвердило нові Методичні рекомендації, що визначають, як публічні інвестиційні проєкти відбирають та розподіляють між програмами підготовки, які фінансують донори.⁴² Однак критерії відбору зосереджені на готовності проєкту, потребах у фінансуванні та пріоритезації, тоді як екологічні DNSH та екологічні міркування не закладені як відсічні критерії. Отже, кожне нове процедурне нашарування наче й покликане удосконалити управління портфелем, однак не надає екологічним запобіжним інструментам вагомої ролі.

6. Можливості інтеграції уроків SCF у систему України

6.1. Спрощений скринінг DNSH

Одним із головних викликів у системі України – розмиті критерії оцінки. Це створює невизначеність для ініціаторів проєктів і підвищує ризик непослідовних оцінок. Підхід SCF вирішує цю проблему через запровадження структурованих інструментів скринінгу, тобто покрокові рекомендації та наперед визначені критерії. Як ми зазначали раніше, SCF має три шляхи підтвердження відповідності DNSH: секторальні додатки для поширених видів діяльності, стандартну таблицю самооцінки за шістьма екологічними цілями для видів діяльності поза додатками та автоматичне погодження видів діяльності, узгоджених із Таксономією ЄС. Це дає ініціаторам проєктів чітке розуміння вимог.

⁴¹ Міністерство у справах громад, територій та розвитку інфраструктури України, [Наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 20 жовтня 2023 року No 964 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо пріоритезації проєктів ліквідації наслідків, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України»](#).

⁴² Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, [Наказ Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України від 10 квітня 2026 року No 4901 «Про затвердження Методичних рекомендацій з питань організації підготовки публічних інвестиційних проєктів та їх розподілу між програмами для підготовки публічних інвестиційних проєктів»](#).

Утім, навіть структуровані рекомендації залишають простір для тлумачення, особливо для видів діяльності, що опиняються між категоріями, а це може призводити до нерівномірного застосування критеріїв у різних державах-членах.

Для України подібна багаторівнева структура могла б підвищити зручність користування для місцевих органів влади та проєктів громад, за умови що кожен шлях буде підкріплено чіткими визначеннями та практичними прикладами, адаптованими до пріоритетів відбудови.

6.2. Запровадження переліків виключень

Наразі система України не містить чіткого механізму автоматичного відсіювання шкідливих видів діяльності на основі екологічних критеріїв. Як наслідок, проєкти можуть бути подані та оцінені в індивідуальному порядку, навіть якщо вони потенційно несумісні з екологічними цілями.

У європейській практиці переліки виключень широко використовують як малобюрократичні інструменти встановлення меж для публічних інвестицій. Україна могла б адаптувати практику ЄС. Це означає підготовку додатків по пріоритетах відбудови зі збереженням тієї самої логіки: чіткі виключення наперед (конкретний перелік видів діяльності, які ніколи не фінансуються), види діяльності, дозволені лише за певних умов, визначених за галузями, та загальна екологічна перевірка, що застосовується до всіх інших видів діяльності, аби переконатися, що вони не завдають значної шкоди.

6.3. ЄБРР як практичний орієнтир

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР)⁴³ – одна з головних міжнародних фінансових установ, задіяних у відбудові України – застосовує багаторівневу систему виключень і категоризації, що дає ще один практичний приклад.

Банк має Перелік категоризації екологічних і соціальних ризиків, упорядкований за кодами NACE Rev. 2 – стандартна європейська статистична класифікація видів економічної діяльності. Він відносить кожен вид діяльності до високого, середнього чи низького рівня екологічного, соціального та загального ризику, що й визначає глибину перевірки.⁴⁴ Ці інструменти ілюструють три корисні принципи структури системи:

- чіткий та короткий горизонтальний перелік жорстких винятків,
- довший, більш умовний перелік, який спрямований на конкретні шкідливі практики, а не на цілі сектори,
- пропорційна до ризику категоризація, що масштабує рівень перевірки відповідно до діяльності.

⁴³ Європейський Банк Реконструкції та Розвитку, [Офіційний вебсайт](#), дата звернення: 14 травня 2026 року.

⁴⁴ Європейський Банк Реконструкції та Розвитку, [EBRD Environmental and Social Risk Categorisation List – Revised 2014](#).

До секторів, які Банк не фінансує, належать виробництво тютюнових виробів чи торгівля ними, озброєння та військова техніка, військові кораблі та міжконтинентальні балістичні ракети, міцні алкогольні напої та гральні заклади. Окрім того, Перелік екологічних і соціальних виключень ЄБРР⁴⁵ (згідно з Екологічною та соціальною політикою 2019 року) виключає окремі види діяльності та практики. До таких видів діяльності належать, наприклад, виробництво хутра, дрифтерний вилов риби, розвідка та видобуток нафти й газу, видобуток енергетичного вугілля, виробництво трансформаторів із використанням ПХБ, використання озоноруйнівних речовин в охолоджувальному обладнанні та транскордонні перевезення небезпечних відходів. Також, є перелік спеціальних критеріїв у межах підходу ЄБРР «Перехід до зеленої економіки» (GET),⁴⁶ який застосовує додаткові умови до видів діяльності, що маркуються як «зелені». Наприклад, Банк виключає транспорт, призначений для викопного палива, вугільну електрогенерацію та видобуток і переробку викопного палива з маркування «зелений», а в більшості випадків – і з фінансування взагалі.

Така багаторівнева архітектура особливо актуальна для України, оскільки Банк вже застосовує ці стандарти до значної частки фінансування відбудови в державі.

6.4. Поточна українська практика

Деякі українські аналітичні роботи пропонують цікавий аналіз із зіставленням інвестиційного портфелю зі стандартами сталості ЄС. У своєму дослідженні 2026 року DiXi Group і Офіс зеленої трансформації⁴⁷ оцінили 89 проєктів державного Єдиного проєктного портфеля та 318 проєктів Інвестиційного порталу на відповідність Таксономії ЄС за допомогою EU Taxonomy Compass Європейської комісії.⁴⁸ Дослідження дійшло висновку, що 67% проєктів ЄПП і 45% проєктів Інвестиційного порталу є «таксономічно прийнятними», тобто включають види діяльності, описані в Кліматичному⁴⁹ або Екологічному делегованих актах.⁵⁰ Це надає дані щодо потенційного узгодження інвестиційного портфеля України з принципами сталого розвитку ЄС.

⁴⁵ Європейський Банк Реконструкції та Розвитку, [Environmental and Social Policy](#).

⁴⁶ Європейський Банк Реконструкції та Розвитку, [Methodology to determine the green finance attribution of EBRD investments](#).

⁴⁷ DiXi Group, Green Transition Office, [Оцінка інвестиційних портфелів України на відповідність Таксономії ЄС: аналіз державних та приватних проєктів](#).

⁴⁸ Європейська Комісія, [EU Taxonomy Compass](#), дата звернення: 14 травня 2026 року.

⁴⁹ Європейська Комісія, [Commission Delegated Regulation \(EU\) 2021/2139 of 4 June 2021 supplementing Regulation \(EU\) 2020/852 of the European Parliament and of the Council by establishing the technical screening criteria for determining the conditions under which an economic activity qualifies as contributing substantially to climate change mitigation or climate change adaptation and for determining whether that economic activity causes no significant harm to any of the other environmental objectives \(Text with EEA relevance\)](#), 4 червня 2021 року.

⁵⁰ Європейська Комісія, [Commission Delegated Regulation \(EU\) 2023/2486 of 27 June 2023 supplementing Regulation \(EU\) 2020/852 of the European Parliament and of the Council by establishing the technical screening criteria for determining the conditions under which an economic activity qualifies as contributing substantially to the sustainable use and protection of water and marine resources, to the transition to a circular economy, to pollution prevention and control, or to the protection and restoration of biodiversity and ecosystems and for determining whether that economic activity causes no significant harm to any of the other environmental objectives and amending Commission Delegated Regulation \(EU\) 2021/2178 as regards specific public disclosures for those economic activities](#), 27 червня 2023 року.

Водночас методологія, використана у звіті DiXi, має певні обмеження. Дослідження застосовує лише підхід позитивного скринінгу: воно визначає види діяльності, які потенційно можуть зробити внесок в екологічні цілі таксономії, але не перевіряє відповідність DNSH, мінімальні соціальні гарантії чи технічні критерії скринінгу, встановлені в делегованих актах. Самі автори визнають, що таксономічна прийнятність не дорівнює таксономічній узгодженості, яка вимагала б від видів діяльності не лише суттєвого внеску в одну чи кілька екологічних цілей, а й відповідності критеріям DNSH.

Важливо, що дослідження не застосовує переліків виключень. Це відображає структурну прогалину: Україна наразі не має горизонтального переліку виключень для публічних інвестицій, який дослідження могло б застосувати, а EU Taxonomy Compass не містить логіки виключень. Тож попри формальні перевірки, шкідливі види діяльності потенційно можуть опинитися серед «таксономічно прийнятних» і не класифіковані як проблемні за DNSH чи соціальними гарантіями.⁵¹ Доки не буде розроблено український список виключень, у майбутніх оцінках можна застосовувати чеклисти інших організацій, як-от види діяльності, виключені згідно з настановами SCF щодо DNSH,⁵² та Перелік екологічних і соціальних виключень ЄБРР.⁵³

Отже, ми виявили закономірність у поточних практиках в Україні. Значні зусилля спрямовані на виявлення можливостей для зелених інвестицій, але водночас структурований, зрозумілий список з виключеннями та скринінг DNSH залишаються недорозвиненими. Поєднання підтримки сталих проєктів («позитивного скринінгу») з чіткішими правилами виключень і застосуванням DNSH, як у практиках SCF та ЄБРР, створило б міцніший фундамент для сталого фінансування відбудови.

7. Висновки

Оновлена українська система управління публічними інвестиціями вже містить важливі базові елементи для інтеграції екологічних стандартів, включно з прямими посиланнями на принцип DNSH та цифровою платформою DREAM. Проте практичне застосування цих запобіжників залишається розмитим, адже чеклисти спираються переважно на питання «так/ні», немає чітких критеріїв виключень, а екологічний скринінг ґрунтується на самооцінці самого ініціатора проєкту, яку перевіряють без незалежної верифікації.⁵⁴

Ми ж доводимо, що ці прогалини можна усунути без надмірного бюрократичного навантаження на ініціаторів проєктів на прикладі SCF. Цей підхід поєднує базовий скринінг, визначені прийнятні до фінансування заходи, галузеві критерії і фінансування, яке орієнтоване на реальні здобутки.

⁵¹ Європейський Парламент, Рада Європейського Союзу, [Regulation \(EU\) 2023/955 of the European Parliament and of the Council of 10 May 2023 establishing a Social Climate Fund and amending Regulation \(EU\) 2021/1060](#), 10 травня 2023 року.

⁵² Європейська Комісія, [DNSH technical guidance under the Social Climate Fund](#).

⁵³ Європейський Банк Реконструкції та Розвитку, [Environmental and Social Policy](#)

⁵⁴ Кабінет Міністрів України, [Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2025 р. № 527 «Деякі питання управління публічними інвестиціями»](#), зі змінами.

Багаторівнева система виключень і категоризації ризиків ЄБРР – це також корисний реальний приклад для України.

8. Рекомендації щодо політики

Наші рекомендації враховують практику SCF та ЄБРР і спрямовані на посилення екологічних запобіжників, водночас так, щоб це було посилено для ініціаторів проєктів.

8.1. Запровадити стандартизовані інструменти скринінгу DNSH

Україні варто доповнити наявний підхід на основі чеклистів структурованими інструментами скринінгу DNSH, такими як стандартизовані критерії або дерева рішень. Ці інструменти мають допомагати ініціаторам проєктів чітко визначати екологічні ризики на ранньому етапі та розрізняти проєкти з низьким і високим впливом на довкілля. Важливо, що спрощений скринінг має мати чіткі визначення й практичні приклади, аби забезпечити послідовне застосування в усіх галузях.

8.2. Запровадити гібридну систему критеріїв виключень

Варто запровадити чіткі критерії виключень, щоб не допустити фінансування екологічно шкідливих проєктів з публічних коштів. Але замість використання єдиного переліку рекомендуємо використовувати гібридну модель.

Спершу, можна визначити обмежений горизонтальний перелік виключень для однозначно шкідливих видів діяльності, як нова інфраструктура викопного палива, його видобуток і система опалення на викопному паливі, а також екологічно руйнівні промислові проєкти. Далі цей перелік доцільно доповнити галузевими критеріями, наприклад, в енергетичному, транспортному та будівельному секторах. Це дало б змогу оцінювати види діяльності з більшою увагою до нюансів. Також, скринінг та систему виключень слід запровадити ще до підготовки техніко-економічних обґрунтувань, щоб зменшити адміністративне навантаження та уникнути розробки шкідливих проєктів.

8.3. Узгодити екологічний скринінг із принципами сталого фінансування ЄС

Один із ключових стратегічних пріоритетів України – це вступ до ЄС. Тому вкрай важливо забезпечити узгодженість із європейськими стандартами. Екологічний скринінг має ґрунтуватися на підходах в Європейському Союзі, насамперед на Таксономії сталого фінансування ЄС.⁵⁵ Це означає, що публічні інвестиційні проєкти повинні:

- робити внесок щонайменше до однієї екологічної цілі (пом'якшення зміни клімату; адаптація до зміни клімату; стале використання та охорона водних і морських ресурсів; перехід до

⁵⁵ Європейська Комісія, [EU Taxonomy for sustainable activities](#), 17 березня 2026 року.

циркулярної економіки; запобігання забрудненню; захист і відновлення біорізноманіття та екосистем);

- не завдавати значної шкоди іншим цілям відповідно до принципу DNSH;
- відповідати базовим соціальним гарантіям.

Таке узгодження покращило б прозорість порівняння проєктів, які фінансує ЄС, і полегшило б доступ до міжнародного фінансування.

8.4. Посилити екологічну верифікацію та моніторинг

Щоб вийти за межі лише процедурної відповідності, Україні варто посилити сам екологічний скринінг, а також механізми зовнішньої верифікації та моніторингу. На етапі скринінгу заміна формального чеклиста «так/ні» на змістовні критерії, які **показують сам результат оцінки, а не лише підтверджують факт її проведення**, посилює дієвість DNSH. Платформа DREAM має відображати ці результати. Це зокрема дозволить відстежувати екологічні показники проєктів.

Окрім того, для забезпечення незалежного моніторингу екологічних запобіжників та додаткової верифікації рекомендуємо запровадити два додаткові заходи:

- відкриття профілів DREAM для організацій громадянського суспільства та незалежних експертів, які наразі не мають доступу до платформи, щоб вони могли перевіряти екологічні та соціальні дані, подані під час скринінгу проєктів;
- включення організацій громадянського суспільства та незалежних експертів до моніторингових комітетів на національному та регіональному рівнях для забезпечення незалежного відстеження виконання екологічних умов упродовж усього проєктного циклу.

Незважаючи на те, що DREAM уже сам по собі покращує прозорість і звітність, потенціал цієї платформи ще не реалізовано повною мірою; вона перебуває на етапі активного розвитку й доповнень. Подальше вдосконалення допоможе б забезпечити практичність екологічних зобов'язань, які не лише задекларовані на етапі оцінки проєкту.